

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Förslag till Lag om valfrihet hos Arbetsförmedlingen (Ds 2009:xx)

Sammanfattning

Konkurrensverket är positivt till målsättningarna bakom förslaget då dessa syftar till ökade möjligheter till konkurrensutsättning. Konkurrensverket kan dock inte tillstyrka föreliggande förslag, utan vill istället lämna följande synpunkter:

- Konkurrensverket kan konstatera att tre nya förslag om tillämpning av valfrihetssystem föreligger.¹ Eftersom de nya lagarna i väsentliga delar hänvisar till LOV förordar Konkurrensverket att all reglering av valfrihetssystemen ska samlas i LOV.
- Arbetsmarknadsdepartementet bör komplettera 2 § lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen med följande skrivning: "Med leverantör avses också en grupp av leverantörer".
- Konkurrensverket förordar att det förtydligas att lagen inte omfattar A-tjänster.
- Konkurrensverket förordar en tydligare skrivning avseende Konkurrensverkets roll och tillkommande uppgifter, samt att ett anslag som motsvarar dessa uppgifter tillförs verket. Ett sådant anslag anses behöva vara högre än det av Arbetsmarknadsdepartementet föreslagna.

¹ Lag (2010:xx) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen och lag (2010:xx) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Se även s 105 i SOU 2009:86 *Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning*.

1 Inledning

Den föreslagna lagen innebär bl.a. att Arbetsförmedlingen får besluta att tillhandahålla valfrihetssystem för tjänster som upphandlas inom myndighetens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. När Arbetsförmedlingen tillhandahåller valfrihetssystem ska myndigheten tillämpa lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). Lagändringarna föreslås träda kraft 1 juli 2010.

Enligt regeringen får ett kontrakt om valfrihetssystem enligt LOV anses utgöra en tjänstekoncession. Detta följer av regeringens tolkning av EU-domstolens praxis.² Upphandlingsdirektiven är inte tillämpliga på tjänstekoncessioner, och därmed inte heller LOU, med undantag för de grundläggande EU-rättsliga principerna. Arbetsmarknadsdepartementet framhåller dock i departementspromemorian att den bedömning EU-domstolen kan komma till i framtiden avseende tjänstekoncession vid valfrihetssystem inte säkert går att förutsäga.

Lag om valfrihet hos Arbetsförmedlingen ska enligt förslaget inte vara obligatorisk. Konkurrensverket kan notera att omfattningen av tjänsterna inte framgår mer precist av departementspromemorian. Därmed framgår inte heller om vissa tjänster kan komma att tillhandahållas enbart på lokal eller regional nivå alternativt om de ska vara rikstäckande. Detta kommer inte minst att inverka på komplexiteten i den tillsyn som kommer att behöva utövas. Konkurrensverket förordar därför att detta klargörs.

2 Författningsförslag

I 2 § 1. förslag till lag om valfrihet hos Arbetsförmedlingen anges:

"Med *leverantör* avses den som på marknaden tillhandahåller tjänster som avses i 1 kap. 1 § första stycket."

Bör kompletteras med:

:"(...). Med *leverantör* avses också en grupp av leverantörer.". (Samma formulering finns i 2 kap. 3 § LOV)

Konkurrensverket ser ingen orsak till att begränsa gruppen av leverantörer i 2 § lag om valfrihet hos Arbetsförmedlingen varför paragrafen bör utformas som 2 kap. 3 § LOV.

3 En ny lag om valfrihet hos Arbetsförmedlingen

Konkurrensverket har uppmärksammat att tre nya förslag om tillämpning av valfrihetssystem föreligger.³ Ett av dessa förslag redogörs för i prop. 2009/10:60

² Prop. 2008/09:29 s. 56 f

³ Lag (2010:xx) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen och lag (2010:xx) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Se även SOU 2009:86 s 105.

Nyanlända invandrades arbetsmarknadsetablering - egenansvar med professionellt stöd.
Ifrågavarande proposition diskuterar kortfattat huruvida LOV bör utökas från att enbart omfatta kommunala myndigheter till att även gälla för statliga myndigheter. I propositionen anges dock att utredningens betänkande inte ger tillräckligt med underlag för att utreda huruvida LOV ska gälla även för statliga myndigheter.⁴ I departementspromemorian med förslag till lag om valfrihet hos Arbetsförmedlingen motiveras inte varför man valt en egen lag.

Eftersom de föreslagna lagarna i väsentliga delar hänvisar till LOV anser Konkurrensverket att regleringen av valfrihetssystem ska samlas i LOV.

4 Tillämpningsområde

I departementspromemorian anges att "Eftersom ett kontrakt enligt lagen om valfrihetssystem är en tjänstekoncession, som LOU och bakomliggande EG-direktiv i princip inte är tillämpliga på, utgör hänvisningen till bilagan i LOU bara ett sätt att beskriva vilka tjänster LOV är tillämplig på. Det är inte nödvändigt med hänsyn till EU-rätten, att på detta sätt i lagen precisera exakt vilka kategorier av tjänster som ett valfrihetssystem kan tillämpas på."⁵

Arbetsmarknadsdepartementet anför i departementspromemorian att det finns risk för gränsdragningsproblem om det i lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen exakt preciseras vilka kategorier av tjänster som ett valfrihetssystem kan tillämpas på.

Arbetsmarknadsdepartementet anger även att den bedömning EU-domstolen kan komma till i framtiden avseende tjänstekoncession vid valfrihetssystem inte säkert går att förutsäga. Mot bakgrund av detta förordar Konkurrensverket att det förtydligas att lagen inte omfattar A-tjänster. Detta för att för att lagen inte ska riskera att tillämpas i strid med den direktivstyrda upphandlingen som gäller enligt EU-rätten.

5 Tillsynsmyndighetens roll

I förslaget anges att vissa tillkommande uppgifter och initiala kostnader uppstår för Konkurrensverket och att Konkurrensverkets anslag därför bör ökas med 400 000 kr för år 2010. Det fastslås inte uttryckligen i departementspromemorian att Konkurrensverket avses bli tillsynsmyndighet för lagen. För att undvika oklarheter bör detta dock uttryckligen fastslås, t.ex. i Konkurrensverkets instruktion och regleringsbrev och vilka tillkommande uppgifter detta innebär.

⁴ Prop. 2009/10:60, s 85

⁵ DS [2009:xx]Valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen, s. 22-23

Konkurrensverket är sedan den 1 januari 2009 tillsynsmyndighet för LOV. Konkurrensverkets erfarenheter vid införandet av LOV visar att en ny lagstiftning kräver kontinuerlig tillsyn efter lagens ikraftträdande och även omfattande informationsåtgärder särskilt i den initiala fasen.

Konkurrensverket vill även i detta sammanhang framföra att det är viktigt att tillsynsmyndigheten tilldelas en möjlighet att införa sanktioner mot myndigheter som inte väljer att följa valfrihetslagarna. En sådan typ av sanktion kan exempelvis vara att föra talan om marknadsskadeavgift. En tillsynsmyndighet med sådana större befogenheter kan förväntas inverka positivt på den framtida regelefterlevnaden.

Med anledning av att Konkurrensverket kommer att få hantera ett flertal valfrihetslagar väntas tillsynsområdet bli än mer omfattande. I avsaknad av praxis och för att säkerställa en korrekt rättstillämpning bedöms Konkurrensverkets arbetsbelastning gällande tillsyn öka.

Arbetsmarknadsdepartementet har föreslagit att Konkurrensverkets anslag utökas med 400 000 kr för år 2010 med hänsyn till den nya lagen och att denna ska träda i kraft den 1 juli 2010. Då Konkurrensverket tilldelats 400 000 kr för år 2010 får förstås att myndigheten därefter avses att tilldelas 800 000 kr på helårsbasis, vilket ungefär motsvarar en helårsarbetskraft. Det föreslagna tillfälliga anslaget på 400 000 kr kan inte anses möjliggöra en löpande och tillfredställande tillsyn av den föreslagna lagen.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit Sofia Råsmar.

Dan Sjöblom

Sofia Råsmar

Kopia till:
Näringsdepartementet
Socialdepartementet
Finansdepartementet